

Фејсбука. А сама поезија, она се није битно променила, барем не због интернета. Поезија се мења онако како би се и иначе мењала, стилски, садржајно, мисаоно. Свако ново време носи и свој стил, то је разумљиво, и то нема директне везе са компјутерском технологијом.

Могли бисмо рећи да је модерна проза – истража за немогућом прозом. Сличан њуј је имала и модерна поезија. Она је настојала да истражи њеснички материјал који до сада није постојао или кога поезија преходних времена није могла да савлада и ипачи ни себи. Да ли савремена поезија има шансе да њеснички савлада грађу коју јој иружа савремени свети (производе културне индустрије, доминацију финансијског сектора и Силицијумске долине, поихуманизам и поидемократију), или ће се сконцентрисати на то да онева оно што истраје?

Знам да теоретичари књижевности исписују странице и странице бавећи се овим питањима, али мени се скоро све то чини као један измишљен, непостојећи проблем. Не разумем зашто би данас проза била „потрага за немогућом прозом”. Не схватам шта је ту немогуће. Зашто би данашњој поезији било теже да савлада свет него што јој је то било тешко, рецимо, пре сто година? Смисао живота, међуљудски односи, осећања, страхови, жеље, то је све увек било тешко за савлађивање, али истовремено и изазовно за уметнике. Уопште не мислим да је то данас теже него било када раније. Таквим лажним дилемама се технологији заправо даје већи значај него што га она објективно има.

Пишући свој њодемички њекс о њесничкој линији од Поа до Валерија, Т. С. Елиот је иредсказао да линија поезије коју одликује радикална њоеичка самосвесћ, оличена у чистој/исолућној поезији, након Валерија „више не може да буде од какве корисћи будућим њесницима”. У сличном кључу могуће је њоставити њишање о корисћи од елиотовске линије у поезији. Да ли њоеичка самосвесћ и традиција у елиотовском смислу ие речи, јесу, још увек, од корисћи поси-посимодерним њесницима?

Свака генерација је, чини ми се, имала и неки свој стваралачки нарцизам који се одликовао и тиме да проглашава смрт једне ере. Кад хоће да звуче помпезно, шокантно или револуционарно, теоретичари или уметници изговарају такве ствари: нема више уметности после овог или оног аутора. То су потпуне бесмислице. Неки аутори оставе већи траг, направе већи искорак, али док постоје људи,

постојаће и уметност, то је сасвим сигурно. И она никад не умире, никад не престаје, нема чак ни тако драстичне резове како то понекад желе да представе. Књижевност, сама по себи, много је издржљивија, доследнија и квалитетнија од оних који се њоме баве.

Један од најчешћих размишљања о поезији јесте смањивање броја читалаца, или бар читалаца шtamпаних збирки поезије. Шта је разлог овом тренду и да ли он и на који начин повратно делује на стварање поезије?

То су понекад банални разлози. Некад су људима књиге скупе, а некад су на просто лењи да оду до књижаре, навикли су да све имају уз помоћ неколико кликова мишем. Из истих разлога због којих мање идемо у биоскоп, сада мање купујемо књиге. Интернет је омогућио да је све доступно. Треба развојити трговачке последице од стварних последица по поезију. Можда се збирке поезије мање продају данас, али се поезија више чита. Ово није добро за издаваче и књижаре, али за песнике и љубитеље поезије уопште није лоше.

Једна од најјачих метафора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књигу! Писаљком звезденом и оловом на камену за вјечни спомен кад би се урезале!” Да ли савремени песник још увек тежи да исписује речи урезане у камен, или се мири са судбином да је оно што записује ближе писању транчицом по њеску?

Док су постојале само књиге, оне су могле бити уништене лакше него данас. Падне бомба на библиотеку, упали се пожар, букне рат, изгубите рукопис, и нестане све. Данас ваше дело тешко да може да нестане. Кад га једном окачите на интернет, оно је увек ту негде, и тешко да се може назвати трагом на песку. Не волим катастрофичарске теорије о било чему, а најмање о књижевности. Интернет је, с моје тачке гледишта, камен у који се поезија урезује много дубље него било шта што смо досад на свету имали. Е сад, ако неко дође и угаси интернет, онда можемо да почнемо да се бринемо, мада верујем да би се и тад нашао начин. Само бисмо се прешалтали на методе од раније.

ЈЕЛЕНА ЛЕНГОЛД

ПРЕВИШЕ МАРАМИЦА

*На крају ће ме убијти ениџузијазам
за јавносћу ће га назвајти именом неке срамне болестии
или ће га увијти у сумњиву коџрену случаја
неку смешну околносћу која ме је њобожје одвела њамо
на њодреџно месћо у њодреџан час
али ви се не дајте заварати званичним извешћајем
биће њо обичан џлуџи ениџузијазам
џревише воље, џревише речи, џревише жеља
необјаџњиве џодине сџрџљења
џоџлед уџрављен у даљину, у хоризонџи, у џрозратно
џревише џрџча исџрџчаних онима који не џосћоје
џревише марамџца, разџледница, џрџчања до џрозора
џревише џуди који личе на неке друџе џуде
збоџ чеџа им уџуђујем џревише џубазних осмеха
џо ће ме убијти на крају, џи осмеси расуџи у веџар
убиће ме онако како џа сџвар иначе убија
надомак мудросћи, на корак од разума
џамаан кад џомислим да знам како даље и куда
баџиће ме
казниће ме
наџлаџиће ми све.*